

10. Мороз А.А. Реалія як об'єкт лінгвістичного дослідження / Мороз А. А. – Бердянськ, 1999. – 240 с.
 11. Хіль Н.П. Відтворення національно-культурних особливостей оригіналу в художньому перекладі // <http://www.confcontact.com/>
 12. King, Stephen. Just After Sunset. //
 13. <http://www.e-reading.mobi/book.php?book=136107>.
 14. 11. King, Stephen. Lisey's Story. // <http://loloyd.homeip.net/ebooks1/Stephen%20King%20%28Bibliography%29/2000%27s/2006/Stephen%20King%20-%20Lisey%27s%20Story.pdf>.

Хімчук О.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

МЕТАФОРА ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА

Повновартісне розуміння художнього туксту неможливе без адекватного сприйняття металогічного висловлення і, насамперед, правильного декодування різних мовних тропів. Троп (*грец. tropos: зворот*) – у поезиці і стилістиці – незвичне, семантично двопланове слово або словосполучення, вжите у переносному значенні для характеристики будь-якого явища за допомогою вторинних смислових значень, актуалізації внутрішньої форми.

У літературознавчому словнику української мови ми знаходимо таке визначення метафори (*грец. metaphora: переміщення*) - троп художньої літератури, що полягає у перенесенні значення одного слова (словосполучення) на інше, розкритті сутності одних явищ чи предметів через інші за схожістю і контрастом. Концепції метафори відіграють важливу роль у теорії письменства та естетики, поширюються на будь-які аспекти художнього мислення (малярство, кінематографія тощо). Метафору вивчають семіотика, логіка й методологія науки, теорія пізнання. Мовознавці розглядають метафору у семасіологічному аспекті при аналізі переносних значень, а також в ономасіологічному при з'ясуванні загальних принципів номінації (*морський заєць, морська капуста*), лінгвофілософському та етнолінгвістичному слововживанні (*піднімається вгору, на крилах радості, комп'ютерний вірус*).

Ї на сьогодні не існує єдиної системи класифікації метафор. За функцією метафори поділяються на загальномовні (*фініш року, час летить*) та індивідуально-авторські. В лексикології виділяють також метафори лексичні (стерті, мертві), що втратили свою образність і виконують лише номінативну функцію, тобто вживаються в прямому значенні (*крило літака, сонце сідає*). Для лінгво-стилістичного аналізу інтерес становлять лише індивідуально-авторські метафори. На основі метафоризації слів виникають інші види тропів, зокрема гіпербола і літота [1, 3].

Зокрема, варто зазначити, що на сьогодні можна знайти досить багато індивідуальних поглядів на класифікацію метафор. Так, наприклад, на думку таких відомих науковців у цій галузі як Дж. Лакофф та М. Джонсон слід виділяти ще й онтологічні та орієнтовані метафори. Однак, у нашому дослідженні ми не будемо зупинятися та детально розглядати ці класифікації, оскільки, як ми вже згадували, їх існує дуже багато.

А тепер зупинімося детальніше на поглядах Дугласа Робінсона на метафору та метафоричний переклад. Він визначає метафору як «скорочене порівняння чи ототожнення протиставних об'єктів» [3, 43]. Оскільки метафора вважається «супертропом», то й метафоричний переклад (прагнення до бездоганної тотожності між мовою оригіналу та мовою перекладу) вважається ідеальним устремлінням будь-якого перекладу. Як метафора є ідеальним ототожненням речей, так і метафоричний переклад є ідеальним ототожненням текстів. Однак, у той же час Робінсон застерігає, що цього не можливо досягти в реальності. Метафора лише прагне до ототожнення речей, а насправді ж вона зображає їх однаковими лише з певної перспективи, змальовуючи одне у значенні іншого. Дуглас Робінсон стверджує, що до статусу супертропа метафору піднесли романтики, а саме теоретики романтичного перекладу (від Гете до Стайнера) були найпалкішими захисниками метафоричного перекладу. Вчений вважає, що характер діалогу перекладача з автором при метафоричному перекладі близький до характеру метонімічного діалогу, хоч і дещо посиленій: і метонімічний, і метафоричний перекладачі підпорядковують свою інтерпретацію тому, що вони вважають волею автора. Однак, метонімічний перекладач прагне наслідувати цього автора, то метафоричний перекладач прагне ним бути [3, 44].

Особливість проблематики перекладу метафор полягає у тому, що її функція в більшості випадків є не лише комунікативною. Як ми вже згадували у попередньому розділі, метафора виступає також у дуже складній та важливій функції – естетичній. Тому слово, вжите метафорично несе навантаження, нерівноцінне тому, що виконує у процесі повсякденних комунікативних актів. У такому випадку слово вже стає знаряддям творення нового образу.

Канонізовані метафори з часом стають символами. Символ – це певний предмет, що представляє якийсь інший. Це згадка певного предмета чи явища в усному чи писемному мовленні, що означає якісь ідеї, почуття, події чи умови. Окрім того, символ – це, зазвичай, щось матеріальне чи конкретне, яке, однак, символізує щось абстрактне [2, 56].

Як правило, у процесі перекладу канонізованих метафор перекладач стикається з численними труднощами, оскільки символи яскраво відображають традиції та менталітет певної нації. Нижче ми наведемо декілька прикладів стандартизованих символів, спільних як для української так і для англійської мов:

троянда символізує кохання та любов;

голуб – мир;

хрест – християнство.

Таким чином, ми бачимо, що переклад метафор – це дуже складний та клопіткий процес, який вимагає неабиякого хисту та знань. Щоби хоч якось полегшити завдання перекладачам, вчені розробляли класифікації способів перекладу метафор. Однак, якщо поняття метафори вивчали численні вчені багатьох країн протягом століть і навіть тисячоліть, то проблема перекладу саме цього тропу недостатньо досліджена.

Тож, можна зробити висновок, що відтворення метафор за допомогою часткових образних еквівалентів є дуже характерним при перекладі англійських поетичних виразів (як правило, це стосується Шекспірівських робіт), які в українській мові мають образні лексико-семантичні відповідники (зазвичай фразеологічного характеру), що належать до розмовного стилю. Наприклад:

to smooth the ice/ to gild refined gold/ to add another hue to the rainbow/ to pain the lily – переливати з пустого в порожнє/ товкти воду в ступі;

triton among the minnows – велетень серед пігмеїв/ молодець проти овець.

Серед більшості людей й по сьогодні існує стереотип, що метафори притаманні виключно художньому стилю мовлення. Тому прийнято вважати, що у науковому стилі цього тропу слід уникати. Однак, така думка є хибною. Далі ми наведемо декілька аргументів та прикладів на їх підтвердження, щоб довести правдивість такого судження.

Здатність до метафоричних переносів як вияв асоціативного мислення відіграє надзвичайно важливу роль у науковому пізнанні [5]. Метафора базується на можливості переносно вжитого слова виконувати функцію нової характеристики предмета або явища через його перейменування за схожістю чи подібністю з іншим предметом. Однак, у науці метафора є не тільки найменуванням (тобто виконує не лише номінативну функцію). Більш суттєва функція метафори у пізнанні полягає у тому, що вона є необхідним засобом мислення, формою наукового міркування. Тому залучення вченими метафор у процеси наукового пізнання видається цілком природним і неминучим.

Проблема “метафора в нехудожньому тексті” не нова (її висвітлювали у своїх роботах Г. Дядюра, О.Кадомцева, А. Коваль, І. Кочан, Г. Краковецька, Н. Непийвода, Н. Родзевич, Т. Молодід, Т. Харитонова та ін.) [4].

Хоча, як відомо, для наукового стилю характерними є такі ознаки, як стислість, чіткість, динамічність, об’єктивність аргументації положень, логічна послідовність і однозначність викладу, що досягається використанням спеціальних термінів, стійких термінологічних словосполучень, у наукових текстах досить часто вживаються метафори-терміни. Тут варто зазначити, що використання метафоричних одиниць у економічних, юридичних, медичних та інших текстах наукового стилю більш притаманне для англійської мови, аніж для української. Тому у підрозділі нашого дослідження ми розглядатимемо проблеми передачі метафор-термінів з англійської мови на українську.

Тож, найбільш поширеним способом перекладу метафор-термінів є калька або транслітерація, заміна повним образним еквівалентом або ж експлікація. Досить часто використовується також калькування чи транслітерація з подальшою експлікацією.

Саме тому найчастіше при перекладі таких метафоричних одиниць доводиться звертатися до описового способу і значно рідше до часткових образних відповідників. Що ж стосується метафор із колірним елементом *black/чорний, green/зелений та pink/рожевий*, то їхній семантичний спектр відзначається значною схожістю значень в обох мовах. Тому відтворення таких метафор досить часто можна виконувати за допомогою повних образних еквівалентів. Однак, і серед цієї групи метафоричних одиниць трапляються випадки описового перекладу. Ось чому перекладач повинен завжди бути насторожі, працюючи над відтворенням метафор із колірним елементом.

Попри існування повних образних відповідників серед метафоричних одиниць, значний їх відсоток мають суттєві відмінності у мові перекладу. Відтворення метафор вимагає від перекладача не лише перекладацького хисту, а й, насамперед, глибоких знань про саме поняття метафори та її функції

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арешенков Ю.О. Загальні виблиски образного слова: лінгвістичний аналіз мовних тропів// Вивчаємо українську мову та літературу. - К., 2007. - № 2. - С.2-3. – Мовознавчистудії.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240с.
3. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу. (на матеріалі перекладів з англ., ірл. та амер. поезії): Монографія. – Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 522с.
4. Деркач-Степанова Т. В. Питання метафори у сучасній українській літературній критиці. /http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/knp36/knp36_215_217.pdf
5. Романюха М. В. Особливості метафоричної номінації в англійській фінансовій термінології. [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1\(102_2\)/29_Romaniuha.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2007/1(102_2)/29_Romaniuha.pdf)

Улична І.

Науковий керівник – доц. Олійник Т.С.

АБРЕВІАТУРИ ТА СКОРОЧЕННЯ У ДІЛОВОМУ МОВЛЕННІ

Абревіація нерідко ставала предметом лінгвістичних досліджень у нас в країні і за кордоном. Це пояснюється широким поширенням використання цього явища в різних мовах, у тому числі і в сучасній англійській мові.

Абревіація як особливий спосіб словотворення, спрямована на створення більш коротких порівняно з вихідними структурами синонімічних їм номінацій. Вихідним теоретичним підґрунтям для визначення абревіації є розуміння її, слідом за І. А. Бодуен де Куртеном, Л. В. Щербою, Е. Д. Полівановим, А. Мартіні, Т. Пауль, Є.С. Кубряковою, Є.А. Дюжиковою, А.Н. Елдишевим та ін., як процесу «створення одиниць вторинної номінації зі статусом слова, який полягає в усіканні будь-яких лінійних частин джерела мотивації і який призводить до появи такого слова, яке у своїй формі відображає якусь частину або частини компонентів вихідної одиниці» [6, 2].

Ділове мовлення є сферою широкого вживання різних скорочень – як тих, що увійшли до мови і зафіксовані у словниках, так і авторських, оказіональних, що створені тільки на конкретний випадок і зафіксовані лише в одному тексті. У деяких видах текстів скорочення іноді становлять 50 % усіх слововживань та 15% словникового складу. З точки зору їхнього перекладу, зазначений розподіл скорочень доцільний тому, що останні, як правило, мають свої відповідні повні форми у конкретному тексті, що перекладається, і їхнє розуміння, звичайно, не викликає труднощів, тоді як при перекладі перших іноді можуть не допомогти й перекладні словники скорочень, якщо вони не містять потрібного скорочення.

У кожній сфері діяльності існують свої скорочення. Перекладач, який спеціалізується в тій або іншій області, повинен слідкувати за появою нових скорочень і оновлення свого активного словника абревіатур. Наприклад, до сфери міжнародних фінансових інститутів відносяться такі скорочення, як:

ВОР – Balance of Payments (Платіжний баланс); ССФФ – Compensatory and Contingency Financing Facility (Механізм Компенсаційного і надзвичайного фінансування, ССФФ); СРІ – Consumer Price Index (Індекс цін споживача, ІЦІ); ЕФТА – European Free Trade Association